

Srbi u hrvatskoj popularnoj kulturi (2)

Serijal tekstova Srbi u hrvatskoj popularnoj kulturi pokušaće da progovori o uticaju pripadnika srpske zajednice u masovnoj kulturi nekad i sad, kao i da odgovori na pitanja mogu li kulturni i estradni sadržaji menjati stereotipe i predrasude.

Od **Nikola Milojević** - сентембар 17, 2021

Jovan Stanisavljević Čaruga

Slavonski odmetnik, drumski razbojnik i ubica **Jovan Stanisavljević Čaruga** osuđen je na smrtnu kaznu i obešen u Osijeku, 27. februara 1925. godine. U to vreme pisanjem o njemu i njegovim delima novine su podizale tiraž, o njemu su objavljivane brojne knjige, a njegova biografija bila je „tražena roba” i u godinama koje su sledile. Javnost je često sklona da romantizuje negativce, pa i ne čudi što su izdavači slučaj Jove Čaruge vešto koristili. Tako će ostati zapisano da je **Franjo Babić**, urednik Hrvatskog lista, nekoliko godina pre Drugog svetskog rata objavio 167 knjiga o Čarugi a od honorara kupio i opremio kuću. Legenda o Čarugi dospela je i na pozorišne daske, u komediju **Ivana Kušana**, a početkom devedesetih godina prošlog veka reditelj **Rajko Grlić** snimio je igrani film u kojem je slavonskog odmetnika igrao velikan hrvatskog glumišta **Ivo Gregurević**, kojem će to biti jedna od najznačajnijih uloga u karijeri.

Zagrebački novinar i publicista **Boris Rašeta** objavio je 2019. godine knjigu Čaruga – legenda o Robinu Hudu, a u svom feljtonu u novinama 24 sata, u avgustu 2020, navodi da je Čaruga „[od vlastitog vešanja napravio rijaliti šou](#)”. Jovo Stanisavljević je imao harizmu i znao kako da privuče pažnju, pa i ne čudi da je njegovoj egzekuciji u Osijeku prisustvovalo oko 3.000 ljudi. U Čarugino vreme, kao i godinama nakon njegove smrti, nije se znalo za pojam popularne kulture, ali danas se sa sigurnošću može reći da je Čaruga možda i prva ikona pop kulture na području današnje Republike Hrvatske. O njemu se govori i sto godina kasnije, a činjenica da je Jovo Čaruga bio Srbin učinila se zgodnom i za početak priče o uticaju Srba u popularnoj kulturi današnje Hrvatske.

Poznati Srbi pre i posle Drugog svetskog rata

Glumica **Mila Dimitrijević** rođena u Kragujevcu 1877. godine iz putujućih družina došla je u Zagreb u kojem je nastupala više od sedamdeset godina i postala legendom hrvatskog pozorišta. Umrla je 1972. godine, a dvadesetak godina kasnije po njoj je nazvana i nagrada za najbolja ostvarenja u dramskim predstavama. Govoreći o Srbima rođenim na području današnje Republike Hrvatske, a koji su ostavili trag, ne samo u lokalnoj već i u globalnoj popularnoj kulturi nikako se ne sme zaboraviti **Nikola Tesla**. Prepoznatljivost lika i brenda slavnog Ličanina i danas prevazilazi naučne okvire. Dovoljno je reći samo da je Teslu u filmu Prestiž **Kristofera Nolana** iz 2006. godine glumio **Dejvid Bouvi** koji je i sam bio globalna pop-kulturna ikona.

Pisanje o Srbima u popularnoj kulturi Hrvatske prilično je klizav teren, bilo da je reč o periodu pre rata ili periodu nakon rata. Srbi su nekada imali znatan udeo u stanovništvu, gde je svaki sedmi ili osmi stanovnik Hrvatske bio srpske nacionalnosti, pa je i logično da su mnoge javne ličnosti i osobe sa estrade bili pripadnici srpske zajednice, ali

tada se to nije smatralo važnim jer se živelo u jednoj zajedničkoj državi. U tom smislu, mnogi su Srbi iz Hrvatske, nesumnjivo doprineli razvoju popularne kulture i postali prepoznatljiva lica u novinama, filmu, muzici ili sportu.

Nema ovde potrebe za nekim preteranim nabranjem imena jer „brojanje krvnih zrnaca“ nije intencija ovog serijala tekstova. Ipak, sa pop-kulturne strane, a kada je u pitanju period socijalističke Jugoslavije, možda bi trebalo spomenuti **Boška Buhu**, mladog partizana srpskog porekla iz Virovitice, koji će kroz filmove i štampu u godinama nakon Drugog svetskog rata u bivšoj državi doći do statusa ikone masovne kulture.

Rat je promenio sve

Devedesete godine prošlog veka donele su krvavi raspad te države, za koji su Srbi proglašeni jedinim i isključivim krivcima, pa je pripadnost toj etničkoj strukturi od nevažne postala nepoželjna. U ratnim godinama, a takva će situacija ostati i do danas, reč Srbin u javnosti koristi se najčešće u negativnom obliku. Ratna propaganda (koju su koristile sve ratom sukobljene nacije) dehumanizovala je pripadnike druge zajednice i prikazivala ih isključivo kao negativce. Obrisi tih aktivnosti u Hrvatskoj mogu se svakodnevno videti i danas, smatra filmski režiser **Predrag Ličina**.

– Ovo je specifična država na prostorima rasparčane bivše države, jer se ovde svakodnevno spominju reči Srbi, Jugoslavija i komunisti. Gotovo svakog dana može se čuti o avetima komunizma, jugočetnicima, Srbima i tako dalje. Na dnevnom nivou time nas bombarduju od 1991. godine, što nekome može biti zaista naporno, pa dosta ljudi iz Zagreba ode u Sloveniju ili Srbiju da se od toga odmori. Ta opsednutost je neverovatna, ali je s druge strane i dobra, ako je želiš iskoristiti u marketinške svrhe. Određeni deo Hrvata je opsednut Srbima, i da Srbi nestanu njima bi život bio dosadan i besmislen. Ako hoćeš da neko od takvih zagriže udicu, samo spomeneš Srbe i digne se buka – govori Ličina.

Mnogima sa javne scene ipak nije do podizanja buke te vrste, pa u javnosti prećutkuju svoje poreklo, a neki od njih su promenili ime ili prezime. Nije to nebično jer je asimilacioni proces pogodio i područja izvan estrade, a danas je neumesno svrstavati nekoga u zajednicu u koju ta osoba iz bilo kog razloga ne želi da bude svrstana.

Ovaj tekst je napisan uz finansijsku potporu Agencije za elektroničke medije temeljem Programa ugovaranja novinarskih radova u elektroničkim publikacijama.